

---

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ילדים, נוער ופשיעה - 62848

תאריך עדכון אחרון 17-08-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' טלי גל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [tali.gal@mail.huji.ac.il](mailto:tali.gal@mail.huji.ac.il)

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד' 10:00-12:00

מורי הקורס:

### תאור כללי של הקורס:

הסיכוי ליפול קורבן לעבירה הוא גדול במיוחד עבור בני ובנות 18 ומטה. במקביל, בשנות הנעורים הסיכוי לעסוק בפעילות עבריינית גם הוא גבוה במיוחד. משום כך, ילדים ונוער מעורבים בפלילים הן כמבצעי עבירה, הן כנפגעי עבירה והן כעדים בהליכים פליליים נגד אחרים. במהלך הסמסטר נתייחס למגוון סוגיות הקשורות לשורשיה של מעורבותם של ילדים ונוער בפשיעה, לדרכים להתמודדות עמה, לזכויות ולצרכים המתעוררים כתוצאה ממנה, ולהשלכות מעורבותם של אותם קטינים בהליך הפלילי.

### מטרות הקורס:

מטרת הסמינריון היא להכיר לעומק את ההיבטים הייחודיים הכרוכים במעורבותם של קטינים במשפט הפלילי. הלמידה בכיתה תקנה כלים לביצוע מחקר בסוגיות אלו תוך שילוב פרספקטיבות משפטיות, פסיכולוגיות וסוציולוגיות.

### תוצרי למידה

#### בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של הסמינריון, התלמידים יהיו מסוגלים לחקור באופן עצמאי ולנתח את המענים הקיימים המצויים ברצף בין שיקום וענישה בשפיטת נוער. הם יכירו את הדילמות הייחודיות הכרוכות בייצוג משפטי של קטינים וקטינות הן כחשודים ונאשמים והן כנפגעי עבירה ובטיפול המשטרתי בהם. והם יוכלו להכיר, לנתח ולהעריך מוסדות ייחודיים לטיפול בנוער לרבות בית המשפט לנוער ובתי משפט של-נוער בני עבור לקהילה חזרה מעגלי, מאחה צדק תהליכי, לנוער בעיות-פותרות משפט בתי (Teen Courts), נוער במאסר, ומרכזי הגנה לילדים נפגעי עבירות מין והתעללות.

### דרישות נוכחות (%) :

90%

### שיטת ההוראה בקורס: סמינר

#### רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- נושא 1: מרכוש ההורים לנושאי זכויות: רקע היסטורי וסוציולוגי, אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד
- נושא 2: מתבגרים ועבריינות: היבטים פסיכולוגיים, סוציולוגיים ונוירולוגיים (תרגיל יומן קריאה)
- נושא 3: שיפוט נוער - בני נוער כמקרה מיוחד, תפיסות צדק של ילדים
- נושא 4: חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תרגיל פיענוח חוק הנוער)
- נושא 5: חוקי נוער - מבט משווה (תרגיל מפת זכויות)
- נושא 6: שיקום ומניעה בקרב בני נוער - רצף הטיפול
- נושא 7: צדק מאחה וקטינים
- נושא 8: חלופות להליך האדברסרי: בתי משפט פותרות בעיות, Courts Teen, תכניות הטיה
- נושא 9: ילדים נפגעי עבירה וההליך הפלילי - קורבנות ראשית, קורבנות משנית
- נושא 10: ילדים ונוער כעדים בהליכים פליליים

### חומר חובה לקריאה:

1. תמר מורג, "עשרים שנה אחרי: תפיסת זכויות הילד על פי האמנה בדבר זכויות הילד", זכויות הילד והמשפט הישראלי (תמר מורג, עורכת) 15, תש"ע-2010.
2. האמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 1038, מס' 31, עמ' 221.
3. דוח הוועדה לבחינת עקרונות היסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה - חלק כללי (דצמבר 2003) עמ' 39-41 (על האמנה).
4. שרוני, ו' (1994). הקשר בין לקות למידה לעבריינות נוער: מגמות בסקירה הספרותית. מפגש, 7, 11-24.
5. אדד, מ' (1981). השפעת התיוג בתהליך ההתהוות העצמית. עבריינות וסטייה חברתית, ט', 77-88.
6. גולובצ'יק פ. בירגר, מ., קוטלר, מ., ואפטר, א. (2004). מאפיינים פסיכופתולוגיים של אסירים בני נוער בעולם ובישראל. רפואה ומשפט, 30, 95 - 102.
7. הוועדה לבחינת עקרונות היסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה, דוח ועדת המשנה בנושא הילד בהליך הפלילי, בראשות השופטת ס' רוטלוי (תשס"ג), עמ' 29 - 40.
8. סולומון, לימור, "שיפוט נוער - החמרה, המרה ומה שביניהם", זכויות הילד והמשפט הישראלי 461 - 518 (תמר מורג, עורכת), הוצאת רמות - אוניברסיטת תל אביב תש"ע - 2010.
9. הוועדה לבחינת עקרונות היסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה, דוח ועדת המשנה בנושא הילד בהליך הפלילי, בראשות השופטת ס' רוטלוי (תשס"ג), עמ' 157-160 (הזכות להליך הוגן).
10. סבה, ל' (1992). "שיפוט נוער - או שיפוט עבירותיו?". משפטים, כ"א, 3: 567-575.
11. אהרוני, מיכל ומולד, אביטל, "סקירת הקוד אתי לייצוג נוער בפלילים", הסניגור 138 4 - 7 (2008).
12. סולומון, ל' ואהרוני, מ' (2005). לקחי ה"יד החזקה": מסקנות המחקר בדבר ההתמודדות עם עבריינות ואלימות נוער בארה"ב ובקנדה. ירושלים ותל אביב: המועצה הלאומית לשלום הילד והפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.
13. גל, ט.: 2015, "חקיקה מבוססת הוכחות או חקיקה מבוססת הבטחות: הסדרת הליכי צדק מאחה לנוער עובר חוק בישראל", בתוך תימור, בן-ברוך ואלישע (עורכים), נוער בבלגן: קטינים עוברי חוק בישראל, עמ' 234-267 (מאגנס).
14. גל, ט.: 2016, 'שולם שולם לעולם': ילדים נפגעי עבירה וסליחה בהליכי צדק מאחה, בתוך זריהן ויזמן, קורן ואיזיקוביץ (עורכים), על הסליחה הבין אישית, עמ' 217-240 (רסלינג).
15. גל, ט. ילדים נפגעי עברה בישראל עשור לאחר "מהפכת זכויות הקורבן": בחינה דרך מודל צרכים זכויות, עיוני משפט לו(3), 705-756 (2015).
16. גל, ט.: 2009, "ילדים נפגעי עבירה והזכות להשתתפות", המשפט, בעריכת ד"ר תמר מורג, עמ' 147 - 178.
17. פוגץ', דנה "הזכות להשמע? עדויות ילדים בהליך הפלילי", הפרקליט מו (א), 121-167 (תשמ"ו).
18. Stickle, Wendy Povitsky, Nadine M. Connell, Denise M. Wilson, and Denise Gottfredson. "An experimental evaluation of teen courts." *Journal of Experimental Criminology* 4, no. 2 (2008): 137-163.
19. Charlotte Lyn Bright, Ninoosh S. Hergenroeder & Darnell Morris-Compton (2014) *Diversion From the Juvenile Justice System: Observations of a Teen Court Program*, *Journal of Community Practice*, 22:3, 385-401.

### חומר לקריאה נוספת:

1. Freeman, M. D. A.: 1998, *The sociology of childhood and children's rights*, *The International journal of children's Rights* 6, 433—444.

- 
2. Gal, T., *Child Victims and Restorative Justice: A Needs—Rights Model*. Oxford University Press, New York, 2011 (Chapter 4).
  3. Beard, K. Y., & Sugai, G. (2004). *First step to success: An early intervention for elementary children at risk for antisocial behavior*. *Behavioral Disorders*, 29, 396-406.
  4. Arnett, J. (1992). *Reckless behavior in adolescence: A developmental perspective*. *Developmental Review*, 12, 339-373.
  5. Farrington, D. P. (1993). *Childhood origins of teenage antisocial behaviour and adult social dysfunction*. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 86, 13-17.
  6. Moffitt, T. E. (1993). *Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy*. *Psychological Review*, 100, 674-701.
  7. Saltzman, K. M., Holden, G. W., & Holahan, C. J. (2005). *The psychobiology of children exposed to marital violence*. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34, 129-139.
  8. Farrington, D. P., Joloffe, D., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., & Kalb, L. M. (2001). *The concentration of offenders in families, and family criminality in the prediction of boys' delinquency*. *Journal of Adolescence*, 24, 579-596.
  9. Hoffmann, P. H. (2006). *Family structure, community context, and adolescent problem behaviors*. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 867-880.
  10. Bernburg, J. G., Marvin D. K., & Craig, J. R. (2006). *Official labeling, criminal embeddedness, and subsequent delinquency: A longitudinal test of labeling theory*. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 43, 67-88.
  11. Cunneen C., & White, R. (2006). *Social class, youth crime and justice*. In B. Goldson & J. Muncie (Eds.), *Youth crime and justice* (pp. 17-29). London: Sage.
  12. He Len, C., & Steinberg, L. (2006). *Relations between neighborhood factors, parenting behaviors, peer deviance, and delinquency among serious juvenile offenders*. *Developmental Psychology*, 42, 319-331.
  13. Simons, R. L., Simons, L. G., Burt, C. H., Brody, J. H., & Cutrona, C. (2005). *Collective efficacy, authoritative parenting and delinquency: A longitudinal test of a model integrating community and family level processes*. *Criminology*, 43, 989-1029.
  14. Braithwaite, J. (1989). *Crime shame and reintegration*. Cambridge: Cambridge University press. (pp. 69-83).
  15. Kemp, T. A. R., Scholte, J. H. R., Overbeek, G., & Engels, E. M. C. R. (2006). *Early Adolescent Delinquency: The Role of Parents and Best Friends*. *Criminal Justice and Behavior*, 33, 488-510.
  16. Svensson, R. (2004). *Shame as a consequence of the parent-child relationship: A study of gender differences in juvenile delinquency*. *European Journal of Criminology*, 4, 477-504.
  17. Moffitt, T. E. (1993). *Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental Taxonomy*. *Psychological Review*, 100, 674-701.
  18. Wasserman, G.A., Keenan, K., Treblay, R.E., Coie, J.D., Herrenkohl, T.I., Loeber, R., & Petechuk, D. (2003). *Risk and Protective factors of Child Delinquency*. *Juvenile Justice Bulletin* Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and delinquency Prevention.
  19. Wilson, H. W., Stover, C. S., & Berkowitz, S. J. (2009). *Research review: The*

---

*relationship between childhood violence exposure and juvenile antisocial behavior: a meta-analytic review. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 50, 769-779.*

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %  
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 20 %  
השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %  
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות  
10 %

מידע נוסף / הערות:

כל שיעור יתייחס לאחת הסוגיות בקורס, ויכלול הצגה קצרה של מאמר ע"י אחד. ת. מהסטודנטיות. ים  
והרצאה פרונטלית של המרצה; אולם חלק ניכר מהשיעורים יתקיים בצורה של דיונים קבוצתיים תוך  
מתן דגש על הכללת נימוקים אמפיריים ונורמטיביים, השוואה ממקומות שונים מהעולם והתבססות על  
כתיבה אקדמית. לצורך כך יתקיימו תרגילים כיתתיים שיאפשרו למידה פעילה. בשיעורים האחרונים  
יוצגו הצעות המחקר (רפראטים) ויתקיים דיון בכל אחת מהן.